

Barnehagepersonalets betydning i barns utelek

Hvordan kan barnehageansatte bidra til barns bevegelsesglede gjennom
aktiv deltakelse i uteleken?

Mari Aasheim Eggen
Kandidatnummer: 13

Bacheloroppgave
BHBAC3980

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

FORORD

Endelig er bacheloroppgaven ferdig etter tre år på barnehagelærerutdanningen ved Dronning Mauds Minne Høgskole. Det har vært en lang og krevende prosess, men veldig spennende og lærerrikt. Jeg tar med meg mye kunnskap inn i yrket som barnehagelærer, som jeg ser frem til å ta fatt på.

Jeg vil rette en stor takk til alle som har bidratt under arbeidet med bacheloroppgaven. Først vil jeg takke mine informanter, som tok seg tid til å delta i mitt forskningsprosjekt. Jeg vil også takke mine veiledere, Anne Holla Sivertsen og Elisabeth Walsøe Lehn, for gode og konstruktive tilbakemeldinger, og for at dere har vist stor interesse i mitt forskningsprosjekt. Tusen takk til familie, venner og medstudenter for all hjelp og støtte under prosessen. Til slutt vil jeg takke min samboer for at du alltid har troen på meg, og alle oppmuntrende kommentarer du har gitt gjennom studieløpet.

Trondheim, april 2023

Mari Aasheim Eggen

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	4
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	4
1.2 Oppgavens innhold og struktur.....	5
2.0 Teori.....	6
2.1 Barnehagepersonalets rolle	6
2.1.1 Personalets ulike roller i uteleken.....	7
2.2 Betydningen av ansattes deltakelse for barns livsmestring.....	8
2.3 Bevegelsesglede	10
2.4 Lek	11
2.5 Det fysiske miljøet	11
3.0 Metode	13
3.1 Kvalitativ metode.....	13
3.2 Datainnsamlingsmetoder.....	13
3.2.1 Metodetriangulering.....	13
3.2.2 Observasjon.....	13
3.2.3 Intervju.....	14
3.3 Utvalg av informanter	15
3.4 Gjennomføring av observasjon og intervju.....	16
3.4.1 Observasjon.....	16
3.4.2 Intervju.....	16
3.5 Dataanalyse	17
3.5.1 Analyse av observasjoner	17
3.5.2 Analyse av intervju	17
3.7 Metodekritikk.....	18
3.8 Etske retningslinjer	19
4.0 Funn og drøfting	21
4.1 Personalets betydning for barns bevegelsesglede.....	21
4.1.1 Personalets roller i uteleken.....	23
4.1.2 Medvirkning.....	24
4.2 Det fysiske miljøets betydning for bevegelsesglede.....	25
4.3 Personalets betydning for barns mestringsopplevelser	27
5.0 Oppsummering og avslutning	29
6.0 Litteraturliste.....	31
7.0 Vedlegg	34
7.1 Vedlegg 1: Observasjoner.....	34

7.2 Vedlegg 2: Intervjuguide	37
7.3 Vedlegg 3: Observasjonsskjema	38
7.4 Vedlegg 4: Informasjon- og samtykkeskjema	39

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Helt fra da jeg begynte å jobbe i barnehage som tilkallingsvikar etter videregående skole, og gjennom mine tre år på Dronning Mauds Minne Høgskole, har jeg vært opptatt av voksenrollen i barnehagen. Voksenrollen er et begrep som brukes mye i muntlig dagligtale, det kan derfor være utfordrende å finne en teoretisk definisjon. Det jeg legger i begrepet voksenrollen er hvilken rolle og betydning de voksne har for barns lek og utvikling i barnehagen, og hvilket grunnlag de voksne væremåte legger for barna. Voksenrollen er et begrep som vil bli brukt i oppgaven. Da legges den nevnte betydning til grunn for begrepet. I tillegg brukes personalets betydning og personalets rolle om begrepet voksenrollen.

Jeg opplever at personalet i barnehager har ulike oppfatninger på hva de legger i å være en aktiv voksen i uterommet. Dette kan være et samfunnsproblem med tanke på at det vil påvirke barna og deres oppvekst, ettersom barnehagehverdagen er en stor del av livet deres. Dette tilsier at personalets betydning i uteleken er et tema som bør taes opp til refleksjon i personalgruppa oftere. Jeg har observert store forskjeller på hvordan barnehageansatte opptrer med barn i utelek. Noen ansatte deltar mye i lek sammen med barn, mens andre ofte står og prater med andre ansatte i utetiden. Basert på dette har jeg reflektert mye over hvorfor det er slike forskjeller, da man først og fremst skal være tilstede for barna og på deres premisser. I mine øyne kan det virke som enkelte voksne ser på utetiden i barnehagen som frilek, der de selv har mulighet til å ta en pause. På grunnlag av dette har jeg i mine praksisperioder gjennom studiet, blitt mer oppmerksom på hvordan barnehagepersonalet opptrer i lek sammen med barna når de er ute.

De siste årene har det generelt blitt mer fokus på fysisk aktivitet. Av egne erfaringer bruker også barnehager mye tid ute, både i barnehagens uteområde og nærmiljø. I Rammeplanen for barnehagen (2017) legges det vekt på at barn skal kunne oppleve bevegelsesglede (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 31). Dette viser viktigheten av voksnes tilstedeværelse, som kan bidra til positive erfaringer for barna. Grunnen til at jeg ønsker å se nærmere på dette temaet, er fordi jeg ser på uteleken og inneleken som likeverdige. Likevel opplever jeg at noen ansatte er mer tilstede i barnas lek inne enn ute. Storli (2018, s. 359) påpeker at ansatte ofte føler det er viktigere med oversikt over hele uteområdet, enn å delta i leken når det er mange barn ute. På bakgrunn av dette har jeg valgt å intervju to barnehageansatte, for å analysere deres egen bevissthet rundt det å være en aktiv voksen i uteleken. Intervjuene vil

være hovedempirien i oppgaven. For å utfylle intervjuene valgte jeg å observere personalet i barnehagens utetid, der både intervju og observasjoner er tilknyttet storbarnsavdelinger i samme barnehage.

Ut fra mine interesser rundt barnehagepersonalets rolle, ble det derfor naturlig å utforme en problemstilling rundt dette, som legger grunnlaget for innholdet i bacheloroppgaven.

Problemstillingen lyder som følger:

«Hvordan kan barnehageansatte bidra til barns bevegelsesglede gjennom aktiv deltakelse i uteleken?»

1.2 Oppgavens innhold og struktur

Jeg har valgt å strukturere bacheloroppgaven ved å dele den inn i fire hovedkapitler, med tilhørende delkapitler. Dette er et bevisst valg, for å skape struktur og flyt til oppgavens tematikk. Oppgaven startet med en innledning, som presenterte hvorfor valget falt på dette temaet. I kapittel to vil jeg ta for meg teori som er relevant for å kunne besvare min problemstilling. Videre i kapittel tre presenteres metodekapittelet, som beskriver studiens metodiske valg. I siste kapittel tar jeg for meg funn og drøfting, som skal belyses ved bruk av teori. Til slutt vil jeg gi en oppsummering av hele oppgaven, med refleksjon over hvordan jeg ville forsket videre på temaet.

2.0 Teori

I teorikapitlet går jeg inn på sentrale ord og begreper, som kan knyttes til oppgavens tema. Det er flere temaer som er relevant for min oppgave, men for å avgrense har jeg valgt å fokusere på barnehagepersonalets rolle og ulike roller personalet kan tiltre i uteleken. Videre vil jeg gå inn på betydningen av ansattes deltakelse for barns livsmestring, bevegelsesglede og lek, der jeg avslutter med barnehagens fysiske miljø.

2.1 Barnehagepersonalets rolle

Som ansatt i barnehagen er man en viktig voksenrolle i barnas hverdag, som kan legge til rette for bevegelsesglede for alle barn. Ifølge Storli (2018, s. 360) skal ansatte i barnehagen være gode rollemodeller for barna, som skaper og bygger opp gode relasjoner, samt være engasjert og interessert i barnas lek. Det å ta tak i barnas interesser og utvikle leken, er en viktig oppgave for barnehagepersonalet (Öhman, 2012, s. 242). I lek vil det kunne bygges gode relasjoner, der personalet har en viktig betydning for barns trivsel. Dette er en grunnleggende faktor for opplevelsen av bevegelsesglede og mestring. Når de voksne deltar på barnas premisser, vil de oppleve å bli sett og hørt, noe som er viktig for barns medvirkning. Begrepet medvirkning handler om å oppleve å bli lyttet til, at barna får delta i fellesskapet og uttrykke sine meninger som blir tatt på alvor (Bae, 2006, s. 8). Drugli & Lekhal (2018, s. 131-132) fremhever at ansatte ikke skal unngå å delta i leken selv om barns medvirkning skal være fremtredende. Her kommer viktigheten av å følge barnas initiativ inn, der de voksne kan være inspirasjonskilder for å føre leken videre. Like viktig ved medvirkning, er å gi barna mulighet til å prøve selv, og ikke bli fristet til å gjøre det for dem. Tilsvarende kan utledes av Lundhaug (2010, s. 141) som legger frem at personalets rolle ofte blir misforstått, hvor enkelte mener man ikke må delta i barns lek fordi barna skal leke i fred. Derav styrkes viktigheten med å forske på personalets betydning i barns utelek, som utgjør grunnlaget for hvor viktig aktiv deltakelse blant personalet er i uteleken.

Begrepet «begeistringssmitter» blir ofte brukt i sammenheng med voksenrollen. Dette blir definert som «en trygg og omsorgsfull person som evner å være til stede med hele seg» (Arnesen et al., 2010, s. 19). Ved å være til stede med hele seg, vil man dermed være en god rollemodell som viser engasjement for det barna holder på med. Fasting (2017) skriver også om personalets betydning i leken, og hevder at hvis leken blir voksenstyrt i for stor grad, vil dette kunne ødelegge leken til barna. De voksne skal likevel ikke tenke på barnas selvstendige lek som at de får muligheten til å ta en pause. Det vil være like viktig å involvere seg, og være

en tilstedeværende voksen for barna. Å involvere seg i leken vil naturligvis kunne ha flere betydninger, både at du kan observere leken, men også at du kan være en inspirasjonskilde for barna (Fasting, 2017, s. 57). Disse refleksjonene kan ofte oppfattes som et dilemma over om man skal delta i leken eller ikke. Som voksenperson er det viktig å kunne respektere barnas lek, og være bevisst på at barna også trenger tid til å leke selv (Kibsgaard, 2018, s. 359). Dette vil handle om at man som voksenperson må ha bevissthet rundt egen rolle og deltakelse i leken (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 17) Man kan derfor si at tilstedeværende og aktive voksne vil være like viktig ute som inne.

2.1.1 Personalets ulike roller i uteleken

Når man forsker på personalets betydning i uteleken, vil det være sentralt å inkludere teoretikere og deres syn på forskjellige roller personalet ofte trer inn i. Dette vil være sentralt i denne studien, for å belyse de ulike måtene de ansatte kan være aktive på i uteleken.

Thorbergesen (2012, s. 36-43) påpeker at personalet i barnehagen har viktige oppgaver i uterommet, der man naturlig trer inn i ulike roller. Disse kan være inspirerende lekepartner, stimulerende medskaper, engasjert samtalepartner, aktiv kulturformidler, praktisk arbeider, nysgjerrig prosjektleder og oppmerksom observatør. Öhman (2012) støtter seg til Johnson, Christie & Wardle (2005), som også beskriver ulike roller i uterommet, der det trekkes frem rollene som observatør, rekvisitør, medlekende og lekeleder (Öhman, 2012, s. 244-245).

Selv om de voksnes roller i uterommet har små ulikheter, vil de likevel kunne ses tett opp mot hverandre. Både Öhman (2012) og Olaussen (2014) skriver om viktigheten av å kunne veksle mellom forskjellige roller i uterommet, der man må ha evne til å se hvilken rolle som trengs ut fra lekesituasjonene. En sentral oppgave er å bidra til at alle barn er deltakende i lek, der det vil være enklere å se hvilke barn som ikke deltar om man selv er aktiv. Det vil være viktig at man som voksen kan invitere seg selv inn i leken, og se hva barna trenger. Et eksempel kan være en medleker, der den voksne inntar en birolle. En viktig forutsetning som medleker er å la barna lede leken (Öhman, 2012). Her vil voksenpersonen være en viktig inspirator for å føre leken videre, noe Thorbergesen (2012) beskriver som en inspirerende lekepartner. Denne rollen vil kunne knyttes til rollene som Öhman (2012, s. 245) omtaler som rekvisitør og lekeleder, der den voksne kan inspirere ved å komme med rekvisitter for å føre den videre. Forskjellen mellom disse rollene er at en rekvisitør ikke er aktivt deltakende.

Andre roller som vil være nært knyttet til en inspirerende lekepartner er stimulerende medskaper og engasjert samtalepartner. En stimulerende medskaper kan beskrives som en

voksen som barna opplever som interessant, og dermed vil det den voksne gjør inspirere barna. Det å være en inspirerende voksenperson vil bidra til at barna oppsøker de voksne som er aktive i leken, og den som interesserer seg for barnas interesserer. Dette vil dermed være viktig i min studie ettersom aktiv deltakelse i uteleken er fokuset. På denne måten vil engasjerte voksne naturlig få med seg flere av barna, som skaper et felles fokus og felles opplevelser (Thorbergson, 2012, s. 38-40).

Fasting (2017) fremhever uteleken som sentral i norsk kultur, og blir dermed en viktig del av kulturen i norsk barnehage. Rollen som aktiv kulturformidler går ut på å ivareta barnekulturen, og inspirere barn til regelleker, sangleker, eller leker som handler om å bli fanget eller funnet. Disse lekene krever som regel litt mer plass, som gjør at de egner seg godt i uterommet. Det vil også kreve at voksne involverer seg og veileder barna, slik at de eldste barna kan bli gode forbilder for de mindre. Vi har også rollen som praktisk arbeider, der det praktiske arbeidet som voksne gjør i uterommet vil kunne skape interesse hos barna. Dette kan for eksempel være å koste, måke eller rake. På denne måten fremstår den voksne som en rollemodell som inspirerer barna til deltakelse eller leke noe lignende (Thorbergson, 2012, s. 40-41).

De to siste rollene Thorbergson (2012) skriver om, er nysgjerrig prosjektleder og oppmerksom observatør. Rollen som nysgjerrig prosjektleder dreier seg om å undre seg sammen med barna. Man bør interessere seg for det barna interesserer seg for, og vise at barna blir sett og hørt. Til slutt har vi rollen som oppmerksom observatør, der man fokuserer på hva barna gjør og hva de utforsker (Thorbergson, 2012, s. 41-43). Observatørrollen blir også presentert som å være i nærheten av der barna leker, der en viktig oppgave er å bekrefte barnas lek. Ved bekreftelse fra voksne, vil barna kunne oppleve sine aktiviteter som betydningsfulle (Öhman, 2012, s. 244). Personalet har en viktig oppgave i å være oppmerksomme observatører i blant, for å blant annet utelukke uheldige samspillsmønstre mellom barna.

2.2 Betydningen av ansattes deltakelse for barns livsmestring

Livsmestring ble tatt inn i Rammeplanen i 2017, og er en del av barnehagens verdigrunnlag. Begrepet kan oppleves noe ukjent for enkelte, men flere barnehager velger å ha et større fokus på fysisk og psykisk helse, der livsmestringsbegrepet er sentralt. Livsmestring og mestring er begreper som henger tett sammen, men har likevel et noe ulikt fokus. Livsmestring handler om å gi barna verktøy til å håndtere utfordringene de står i på en forståelig og håndterbar måte (Drugli & Lekhal, 2018, s. 11). Innenfor dette vil forskeren Richard S. Lazarus (1991)

definere begrepet mestring som barnets forståelse av hendelsen og egne ressurser, i møte med nye utfordringer. I tilknytning til mestring fremstiller Dweck (2007) dette på to måter som er i motsetning til hverandre, lærende og låst tankesett. Forskjellen er at et lærende tankesett inkluderer et støttende stillas som fokuserer på det barnet får til, kontra et låst tankesett der de voksne ikke er tilstedeværende (Størksen et al., 2018, s. 196-197).

Kunnskapsdepartementet (2017, s. 13) slår fast at barnehagen skal bidra til å fremme barns fysiske og psykiske helse. Videre påpekes det at personalet i barnehagen skal arbeide for at barna skal oppleve trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd. For å oppnå dette må de voksne være tilstedeværende for barna, og ha evne til å tilpasse seg hvert enkelt barn og deres behov. Selv om man er en felles barnegruppe, er barna likevel ulike individer der noen naturligvis har behov for mer nærhet og en tettere tilknytning enn andre. Dette vil handle om relasjoner mellom barn og voksne, som er en avgjørende faktor for barns livsmestring (Drugli & Lekhal, 2018; Lehn & Sivertsen, 2022). Man kan derfor se på voksnes deltakelse og engasjement i uteleken som sentral for å bygge gode relasjoner.

Lehn & Sivertsen (2022) bemerker at livsmestring henger sammen med opplevelsen av sammenheng. Livsmestring er ikke bare noe som skjer her og nå, men en prosess som skjer over tid og blir påvirket av det som foregår rundt oss i hverdagen. Videre beskrives det at personalet har en viktig betydning for at barn skal oppleve livsmestring. Her fremheves tilrettelegging som en faktor for opplevelsen av sammenheng i det som foregår rundt barna, og at dette oppleves som å være en del av fellesskapet. Lehn & Sivertsen (2022) støtter seg til Antonowsky (2012), som fremhever viktigheten av å oppleve sammenheng mellom de ulike hendelsene i livet, og at disse kjennes betydningsfulle. Denne teorien blir også kalt for «sense of coherence». Han deler opplevelsen av sammenheng inn i tre hoveddeler, som omhandler hvordan vi opplever og håndterer utfordringer. Begripelighet blir beskrevet som hvordan vi forstår det som skjer rundt oss. Håndterbarhet handler om ressursene rundt oss som man har tilgjengelig for å takle utfordringer, og meningsfullhet forklares som å føle at det som skjer oppleves verdifullt, der man ønsker å bruke energi på utfordringene man møter (Lehn & Sivertsen, 2022, s. 13-14). I lys av det Antonowsky beskriver som opplevelse av sammenheng, vil personalet ha en viktig rolle med å støtte og veilede barna i uteleken, slik at de kan mestre utfordringene som oppstår.

2.3 Bevegelsesglede

Bevegelsesglede er et begrep som kan være vanskelig å definere, fordi det er en veldig individuell følelse. Generelt handler det om å være glad i å aktivt bruke kroppen sin til å være i bevegelse. Man kan også si at «bevegelsesglede kan forstås som en individuell, pragmatisk og helhetlig tilstand av trivsel, involvering og fysisk aktivitet» (Bjørngen, 2017, s. 40). Alle har ulike forutsetninger og behov, derfor er det viktig å tilrettelegge for hvert enkelt barn. Med andre ord vil det si at det er ulikt hva som stimulerer til bevegelsesglede for hvert enkelt barn. Som Arnesen et al. (2010, s. 16) skriver, finnes det ikke et fasitsvar på hvordan man kan stimulere til bevegelsesglede. Det handler mer om evnen til å kunne se barna som enkeltindivider, der det må være nok variasjon til at hvert enkelt barn finner en form for bevegelse som passer for seg. I lys av denne forståelsen vil det være hensiktsmessig å la barna utforske litt på egenhånd, der de voksne kan inngå som en inspirasjonskilde og tilrettelegger etter hvert. Samtidig kan barna oppleve det som en trykghetsfaktor om de ansatte deltar i leken. På denne måten kan barna også bli mer fysisk aktiv (Kippe, 2021, s. 21).

Ifølge Lehn & Sivertsen (2022, s. 44) skapes bevegelsesglede ofte gjennom flere kombinasjoner, å være i bevegelse, leke med hverandre og mestringsopplevelser. Likevel kan man ikke garantere at barna er fysisk aktiv selv om man er ute. Barns motoriske utvikling har store individuelle forskjeller. Derfor bør pedagogikken være mer fremtredende ute, slik at det blir tilrettelagt for aktiviteter med variasjon som stimulerer den motoriske utviklingen til hvert enkelt barn (Arnesen et al., 2010, s. 147). Tilsvarende kan støttes til Storli (2018), som beskriver at pedagogikken er like viktig ute som inne. Dette fordi pedagogikken vil styrke barns utvikling og læring, noe som krever tilstedeværende og aktive voksne også i uterommet.

I Rammeplanen (2017) legges det føringer om at «barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 13). For å kunne oppnå bevegelsesglede, er det flere faktorer som vil være med å påvirke. Disse er det fysiske og det psykososiale miljøet, individuelle ressurser og selve aktiviteten (Bjørngen, 2019, s. 167). For at det fysiske miljøet skal bidra til bevegelsesglede, må miljøet legge til rette for varierte utfordringer innenfor ulike typer lek. Dette vil tilpasses barnas individuelle ressurser, og bidra til bedre involvering i aktiviteten. Det at barna blir involvert i aktiviteter der de trives vil være en forutsetning for å oppleve bevegelsesglede (Bjørngen, 2019, s. 169-171). Det psykososiale miljøet omhandler barns trivsel, fellesskapsfølelsen og hvordan de har det med andre barn og ansatte i barnehagen (Bjørngen, 2017, s. 40). For å sammenfatte dette kan vi derfor si at faktorene som

påvirker barnas bevegelsesglede, også påvirker hverandre. Dette blir beskrevet ved at «bevegelsesglede skapes gjennom barns muligheter til selvbestemmelse ut fra sine ressurser og kompetanse, og at tilhørigheten til både leken og de lekende er sentral» (Bjørger, 2019, s. 172).

2.4 Lek

Ved å anvende utelek som en del av oppgavens hovedfokus, vil begrepet lek være sentralt å gjøre rede for. De fleste teoretikere, som for eksempel Öhman (2012), Lillemyr (2020) og Kibsgaard (2018), fremhever leken som en viktig del av barnas hverdag, der leken blir sett på som barnas verden. I Rammeplanen (2017) legges det føringer for å ivareta barns behov for lek, der det fremheves at «leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 17). Lek vil være utfordrende å definere, fordi alle har individuelle erfaringer og assosiasjoner til begrepet. Öhman (2012, s. 15) hevder at «lek er barns primære arena for å uttrykke seg selv. Den er viktig for å etablere god selvfølelse og en følelse av kompetanse og mestring». Siden lek er vanskelig å definere, vil det være lettere å beskrive kjennetegn ved leken. Noen kjennetegn ved lek er at den skal være frivillig, spontan og egeninitiert. Samtidig vil sted, materiell og relasjoner knyttes tett til leken (Öhman, 2020, s. 65). Dette kan tolkes som at det ikke betegnes for lek uten at den er styrt av barna, og at barna selv definerer det som en lek.

Leken er en viktig kilde for barns utvikling og læring, selv om barna sjeldent har et mål om å lære noe gjennom leken. Lillemyr (2020, s. 112-113) belyser både Piagets og Vygotskij sine syn på lek. Begge mener leken er verdifull for barns utvikling. Likevel fremhever Vygotskij glede og regler som sentrale kjennetegn ved leken, der leken ofte preges av å være «på liksom», og styres av barna selv. Disse synene på lek har mange fellestrekk med det som mange betegner som frilek i barnehagen. Dette er lek som barna styrer selv uten organiserte aktiviteter, noe uteleken ofte kan baseres på.

2.5 Det fysiske miljøet

Barnehagens fysiske miljø vil være relevant å trekke frem når oppgaven omhandler personalets betydning i barns utelek. I Rammeplanen (2017) blir barnehagens fysiske miljø fremhevet, der dette er en arena som skal være både trygg og utfordrende, slik at barna kan få varierte bevegelseserfaringer (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 16). På denne måten vil det fysiske miljøet vil være en viktig del av barns lek. Store deler av barnas hverdag blir brukt til lek, dermed blir leken også en viktig del av barnehagehverdagen.

Hvordan barnehagens fysiske miljø er utstyrt og tilrettelagt, vil være med å påvirke barnas lekeopplevelser. Thorbergesen (2012, s. 30) fremhever viktigheten av at barnehagen kan tilby et variert utvalg av lekematerialer. Likevel vil utvalget av leker og de fastmonterte lekeapparatene enten tiltrekke barna til variert lek, eller så vil det oppleves som kjedelig. Ut fra disse beskrivelsene, kan det tolkes som at barnehagens fysiske miljø har stor innvirkning på hvilke muligheter som tilbys barna. Dette vil kunne kobles inn på Gibsons (1979) teori om affordances, som ofte blir brukt for å forstå sammenhengen mellom det fysiske miljøet og leken til barna. Denne teorien går ut på de mulighetene omgivelsene gir til hvert enkelt barn, der omgivelsene i denne sammenhengen er barnehagens uterom (Storli, 2018, s. 350). Derfor vil en viktig forutsetning være at barnehagens fysiske miljø kan by på noe som passer for hvert enkelt barn og barnas ulike ferdighetsnivå. På denne måten vil det fysiske miljøet lettere kunne stimulere til bevegelsesglede for alle. Dette kan knyttes til forskning, som viser at utformingen av barnehagens fysiske miljø har en viktig betydning for barns utvikling (Storli, 2018, s. 351). Norèn-Björn (1993) har blant annet forsket på barns preferanser når de er ute. Hun hevder at ved et tilrettelagt fysisk miljø som byr på variert lek, vil barna bruke minst tid på fastmonterte lekeapparater. På denne måten vil barna kunne skape nye lekearenaer, ved at de har tilgang på materialer som kan flyttes på. Sagt med andre ord vil et fysisk miljø med lite variasjon resultere i at barna ikke får like mange opplevelser og utfordringer (Thorbergesen, 2012, s. 30-31). Dette kan dermed resultere i at betydningen av tilstedeværende og aktive voksne i uterommet blir enda viktigere, fordi enkelte barn trenger mer tilrettelegging for å videreutvikle leken.

3.0 Metode

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for hvilken metode jeg har valgt, og begrunne valgene. Videre vil jeg gå inn på utvalg av informanter, gjennomføringen av valgte metoder og analyse av datamaterialet. Til slutt går jeg inn på metodekritikk og redegjør for etiske retningslinjer, samt hvordan jeg har forholdt meg til de etiske retningslinjene i oppgaven.

3.1 Kvalitativ metode

For å besvare problemstillingen min har jeg valgt en kvalitativ forskningsmetode, der jeg skal samle inn data ved intervju og observasjon. På denne måten tar jeg i bruk flere metoder samtidig, noe som kalles metodetriangulering. Etersom jeg ønsket å fordype meg innenfor personalets rolle og deres deltakelse i lek, var det hensiktsmessig å velge en kvalitativ metode. Dette kan gi meg en dybdeforståelse av hva barnehageansatte tenker om uteleken, og refleksjoner rundt egne handlinger (Johannessen et al., 2021, s. 23). Dette er i tråd med Løkken & Søbstad (2013, s. 35-36) sin beskrivelse om at en kvalitativ metode fokuserer mer på å innhente en forståelse, ikke en forklaring. Ved at jeg intervjuer barnehageansatte og kobler dette sammen med observasjoner ute i barnehagen, vil jeg kunne få svar på problemstillingen min, og få en bedre forståelse for personalets handlinger. Dette gir dypere innsikt i de ansattes tanker og refleksjoner rundt utelek og egen praksis.

3.2 Datainnsamlingsmetoder

3.2.1 Metodetriangulering

Til min oppgave har jeg valgt å benytte metodetriangulering. Ifølge Bergsland & Jæger (2022, s. 31) er metodetriangulering en sammensetning av ulike metoder for å belyse et tema. Ved å bruke metodetriangulering vil man få et bredere empirigrunnlag ved å studere problemstillinga i ulike kontekster. I oppgaven har jeg forsket på personalets betydning av aktiv deltakelse i uteleken, der jeg har benyttet observasjon og intervju som metoder for å belyse problemstillingen. De kan utfylle hverandre, der observasjoner kan bidra til å gi en grunnmur til intervjuet, og motsatt kan intervjuet utfylle bildet som observasjonen har gitt (Dalland, 2021, s. 101). Jeg har valgt disse metodene for å komme mer i dybden på temaet om personalets deltakelse i utelek, både for å kunne se med egne øyer hvordan temaet blir fremstilt i praksis, men også for å kunne høre personalets egne erfaringer og opplevelser.

3.2.2 Observasjon

«Observasjon er en metode for å samle inn og analysere informasjon hentet inn gjennom å være direkte eller indirekte til stede og observere mennesker som befinner seg i naturlige eller

arrangerte situasjoner» (Johannessen et al., 2021, s. 79). Ved å bruke observasjon som metode vil man få et direkte innsyn i det man studerer. Jeg valgte å være en ikke-deltakende observatør, som vil si at jeg som forsker observerer uten å være deltakende selv (Bergsland & Jæger, 2022). Bakgrunnen for valget var at jeg synes det er lettere å få et overblikk over hele uterommet. Som observatør er det mye som foregår, men jeg observerte og noterte kun det som var aktuelt for min oppgave, som handler om hvordan personalet opptrer i uteleken. På forhånd hadde jeg skrevet ned indikatorer på hva en aktiv voksen kan være, som jeg fokuserte på under mine observasjoner. Jeg brukte en løpende protokoll, som beskrives ved at observatøren registrerer det som foregår sammenhengende (Bergsland & Jæger, 2022, s. 37).

3.2.3 Intervju

Ifølge Løkken & Søbstad (2013, s. 104) er forskningsintervju en metode for å samle inn refleksjoner fra den som blir intervjuet, der man i etterkant beskriver og tolker det som er sagt. For å finne svar på problemstillinga ble det hensiktsmessig å bruke et kvalitativt intervju når jeg skulle se på personalets rolle i barns utelek, og hvordan deres aktive deltakelse kunne bidra til barns bevegelsesglede. Dette ville bidra til at jeg ble kjent med deres meninger, holdninger og erfaringer rundt temaet (Dalland, 2021, s. 54). På denne måten kan et intervju av personalet bidra til at jeg får fylldige svar over deres egen bevissthet i uteleken. Det sentrale med et kvalitativt intervju er at den som blir intervjuet får formulert sine egne svar, som gjør at intervjuet blir mer åpent (Løkken & Søbstad, 2013, s. 107).

Når man skal gjennomføre et intervju, er det viktig å forberede seg godt. Da vil det være hensiktsmessig å utarbeide en intervjuguide. Den inneholder spørsmål man ønsker å stille informanten i oppsatt rekkefølge, der den vanligste formen i et kvalitativt intervju er strukturert eller semistrukturert (Bergsland & Jæger, 2022). Denne studien vil baseres på et semistrukturert intervju, der jeg utformet intervjuguiden på forhånd (vedlegg 2). I intervjuguiden valgte jeg å ikke bruke spørreordet «hvorfor», da dette kan være utfordrende for informantene å svare på. Dette er fordi man ikke hele tiden har et svar på hvorfor man utfører handlingene som man gjør. Dette vil dermed kunne være en eventuell feilkilde, da studien er ute etter informantenes faktiske praksis, enn hvordan de ønsker å bli fremstilt (Thaagard, 2018, s. 97).

I intervjuguiden formulerte jeg spørsmål som jeg satt opp i rekkefølge, der jeg var forberedt på at vi kunne gå bort fra rekkefølgen hvis dette passet seg bedre. Dette poengterer Johannessen et al. (2021), som sentralt ved et semistrukturert intervju. Ved å forholde meg til

et semistrukturert intervju kan jeg komme med oppfølgingsspørsmål, om jeg ønsker at informantene skal utdype svaret sitt. For å gjøre informantene kjent med temaet, sendte jeg først ut et informasjon- og samtykkeskjema med beskrivelse av oppgaven, og deretter fikk informantene intervjuguiden, slik at de kunne forberede seg på spørsmålene om dette var ønskelig. Det at informantene kunne forberede seg kan være en mulig feilkilde til studien, i motsetning til om de hadde gitt spontane svar i intervjuet.

3.3 Utvalg av informanter

Jeg har brukt et strategisk utvalg av informanter, der jeg spurte to ansatte fra samme barnehage. Siden personalets rolle er noe alle ansatte i barnehagen bør fokusere på, valgte jeg bevisst en fra hvert kjønn, der de har ulik bakgrunn og erfaring innen barnehageyrket. En av mine informanter er pedagogisk leder, og den andre har stilling som barne- og ungdomsarbeider. Dette var et bevisst valg for å se om det er forskjellig fokus. Med fordel valgte jeg å inkludere det mannlige kjønn, som er i mindretall i norske barnehager. Årsaken til at jeg spurte disse om å være informanter, er fordi jeg opplever at de opptrer som gode rollemodeller for barna, og er reflekterte ansatte. Bergsland & Jæger (2022, s. 42) hevder at et strategisk utvalg vil si å velge informanter som har egenskaper, kunnskap og erfaring som er strategisk for å samle inn data. Dette er faktorer som kan bidra til at de har ulike tanker og meninger om aktiv deltakelse i uteleken.

Jeg valgte å holde meg til to informanter for å lettere kunne gå i dybden. Som Dalland (2021) skriver, bør man ikke velge for mange intervjupersoner når man skal gjennomføre et kvalitativt intervju. Jeg har tidligere vært i denne barnehagen i en av mine praksisperioder, og kjenner dermed til hvordan de jobber. På en side kan min kjennskap til informantene ha påvirket meg ved at informantene ikke ble vilkårlig plukket ut, men ble valgt ut fra mine oppfattelser av personalet i barnehagen. På en annen side vil det kunne påvirke meg at jeg vet hvordan de jobber. Dette i forhold til hvordan deres aktive deltakelse har vært når jeg var i barnehagen tidligere, og om det er store forskjeller nå når de vet at det er dette jeg skal undersøke. Ved kjennskap til informantene, kan det med andre ord være lettere for meg å se om det fremstilles positivt der og da, eller om det er en praksis de har. For å bevare anonymiteten til informantene har de fått fiktive navn, Frida og Martin.

Informant 1:

Frida jobber som pedagogisk leder på en av storbarnsavdelingene. Hun er 42 år, og har 18 års

arbeidserfaring fra barnehage. Frida har fagbrev som barne- og ungdomsarbeider, i tillegg til barnehagelærerutdanning med fordypning innen organisasjon og ledelse.

Informant 2:

Martin er utdannet som barne- og ungdomsarbeider, og jobber på en annen storbarnsavdeling i barnehagen. Han er 36 år, og har 8 års arbeidserfaring fra barnehage.

3.4 Gjennomføring av observasjon og intervju

3.4.1 Observasjon

Jeg valgte å gjennomføre to observasjoner før jeg startet med intervjuene, og en observasjon etter. Hver observasjon varte i 30 minutter. Dette gjorde jeg fordi observasjonene kunne gi meg et bilde som gjorde at jeg lettere kunne kjenne meg igjen i informantenes beskrivelser i intervjuet. Jeg valgte å utføre observasjonene i barnehagens uteområde på formiddagen, for å ha flest barn og ansatte til stede. Likevel måtte en av observasjonene foregå på ettermiddagen grunnet kaldt vær. Jeg noterte meg start- og sluttidspunkt, og hvor mange barn og ansatte som var i uterommet. På forhånd hadde jeg skrevet ned indikatorer på aktive voksne som jeg skulle se etter i observasjonene. Overordnet så jeg på engasjementet til de voksne i uteleken. Innenfor dette valgte jeg å se om de var aktivt deltakende i leken, oppmerksomt tilstede for å observere, om de veiledet og inspirerte barna i lek, fordeling av ansatte i uterommet og om ansatte motiverte barna.

3.4.2 Intervju

Jeg intervjuet to barnehageansatte for å få svar på min problemstilling. Som beskrevet tidligere, fikk mine informanter intervjuguiden på forhånd for å ha mulighet til å forberede seg på spørsmålene. Dette valgte jeg å gjøre med hensyn til mine informanter for å gjøre de mer komfortable med spørsmålene de skulle bli stilt. Dette kan også gjøre at jeg som forsker får mer reflekterte svar. De fikk samme intervjuguide, selv om de har ulik bakgrunn. Dette kan gjøre at svarene blir lettere å sammenligne, fordi informantene har svart på samme spørsmål (Thaagard, 2018, s. 91). Begge intervjuene ble gjennomført i barnehagen der jeg noterte underveis, siden jeg valgte å ikke søke NSD.

Empirien fra intervjuene kan være utfordrende å ta tak i. Derfor starter man ofte med bakgrunns spørsmål for å koble på både informant og forsker, og for å bli litt bedre kjent med rammene rundt. Dette fremhever også Tjora (2021) som et viktig aspekt i intervjuene. Med tanke på at jeg noterte underveis opplevde jeg at informantene var flinke til å ta pauser, slik at jeg fikk notere så mye som mulig. Da hendte det seg at de kom på mer som de ikke hadde

sagt. Begge informantene hadde sett på intervjuguiden på forhånd, noe som gjorde at de snakket fritt under intervjuene. Dette gjorde at vi hoppet litt frem og tilbake på intervjuguiden, der flere spørsmål ble besvart samtidig. Likevel måtte jeg av og til stille oppfølgingsspørsmål om de fortalte mye på en gang. Thaagard (2018, s. 95) presenterer at man bruker oppfølgingsspørsmål for å gi mulighet til å beskrive utsagnene nærmere. Jeg opplevde bruken av oppfølgingsspørsmål som viktig for min egen del, for at jeg skulle få med meg det som var mest sentralt i det informantene snakket om. For å avrunde intervjuene, spurte jeg informantene om det var noe de ønsket å utdype, eller noe de følte de ikke hadde fått sagt. Informantene fikk mulighet til å få tilsendt transkribert tekst, fordi man som informant har rett til å få innsyn i det de selv har svart.

3.5 Dataanalyse

3.5.1 Analyse av observasjoner

Etter tre observasjoner så jeg at mye av de samme funnene kom frem. Derfor valgte jeg å ikke observere flere ganger. Observasjonene ble notert fortløpende for å huske situasjonene så detaljert som mulig. I denne prosessen så jeg at observasjonene og intervjuene bekreftet hverandre. Ut fra observasjonene var det ulike roller de ansatte trer inn i som var fremtredende. Dette er roller som Thorbergson (2012) beskriver som inspirerende lekepartner, engasjert samtalepartner, stimulerende medskaper og oppmerksom observatør. Jeg velger å gi en oppsummering av observasjonene her, i tillegg vil de ligge vedlagt (vedlegg 1).

Jeg opplever stort sett at de voksne er flink til å fordele seg i uterommet, etter hvor barna oppholder seg. Mange er også flinke til å gå mellom der barna leker, slik at de ikke oppholder seg på samme sted hele utetiden. Det er gjerne en blanding der de voksne stort sett ser når det er behov for å motivere, inspirere eller delta aktivt i barnas lek. De ansatte er ofte flinke til å engasjere seg i barnas lek, som viser seg å bidra til at barna blir mer delaktig. Likevel opplever jeg at de ansatte ikke deler lik praksis, for eksempel når barna skal få lov til å huske på vinterstid eller ikke. Enkelte ganger kunne jeg også oppleve at de voksne sto å pratet sammen, noe som gikk på bekostning av oppmerksomhet til barna. På en annen side var noen av disse samtalene relatert til det som foregår i barnehagen.

3.5.2 Analyse av intervju

Etter jeg hadde gjennomført begge intervjuene, brukte jeg tid på å transkribere. Dalland (2021, s. 95) hevder at ved å transkribere et intervju vil man bevare det meste av det som ble sagt, noe som vil være viktig i prosessen der man skal tolke tekstene. Videre analyserte jeg de

transkiberte tekstene ved å markere det som var relevant for min problemstilling, og skrev kommentarer på ulike temaer jeg kunne trekke ut fra intervjuene. Ut fra kommentarene, valgte jeg kategorier som ble utgangspunktet for drøftingen. Denne formen for analysestrategi, kalles ofte for en tematisk analyse, som handler om å finne ulike temaer som blir presentert i datamaterialet (Johannesen et al., 2018, s. 279). En tematisk analyse deles inn i fire faser, forberedelse, koding, kategorisering og presentasjon av funn. I forberedelsesfasen handler det mye om å bli kjent med datamaterialet, noe jeg valgte å gjøre i tråd med kodingen. Ved å kode på denne måten fant jeg et utgangspunkt for hvilke kategorier jeg kunne ha med i drøftingen (Johannesen et al., 2018, s. 282). Hovedkategoriene jeg velger og bruke i drøftingen er personalets betydning for barns bevegelsesglede, det fysiske miljøets betydning for bevegelsesglede og personalets betydning for barns mestringsopplevelser. Under personalets rolle vil jeg også trekke inn det å være en tilstedeværende voksen, noe som ofte ble nevnt under intervjuene. Intervjuene vil være hovedempirien, og det forskningen baseres mest på. Under noen av spørsmålene har jeg sammenfattet svarene da disse ble nokså like. Jeg velger derfor å presentere de mest fremtredende funnene.

3.7 Metodekritikk

Reliabilitet og validitet er begreper som ofte blir brukt innenfor kvalitativ forskning, for å beskrive oppgavens kvalitet. «*Reliabilitet* kan i kvalitative studier knyttes til spørsmålet om *pålitelighet*, om forskningen utføres på en tillitvekkende måte, om hvor pålitelig datamaterialet er, hvordan det samles inn og hvordan det bearbeides, analyseres og tolkes» (Bergsland & Jæger, 2022, s. 44). En faktor jeg mener styrker reliabiliteten i min oppgave er at jeg valgte metodetriangulering, med observasjon og intervju som metoder. På denne måten vil disse utfylle hverandre, der observasjonene bidrar til å bekrefte intervjuene, og omvendt. Likevel vil det også være faktorer som bidrar til å svekke reliabiliteten ved oppgaven. Dette kan blant annet være at jeg ikke tok lydopptak under intervjuene. Samtidig som jeg skulle lytte og notere, måtte jeg aktivt respondere, noe jeg opplevde som utfordrende. En annen faktor jeg tenker bidro til å svekke reliabiliteten ved min datainnsamling var at jeg hadde kjennskap til mine forskningsdeltakere fra før, slik at dette kunne være med på å påvirke svarene de ga meg i intervjuet, og hvordan de opptrådte under mine observasjoner. Jeg tror at når de ansatte vet at de blir observert, vil de vise den beste utgaven av seg selv, noe som kan gi meg et feil inntrykk fra hvordan det er til vanlig.

Validitet handler om troverdighet og overførbarhet, og om metoden passer for å undersøke det som skal undersøkes (Kvale & Brinkmann, 2005, sitert i Bergsland & Jæger, 2022, s. 44).

Faktorer som vil bidra til å styrke validiteten er at jeg utformet en intervjuguide på forhånd, som mine informanter også fikk. Dette gjorde jeg for å sikre relevant informasjon fra informantene, som passet til min problemstilling. Til intervjuguiden formulerte jeg spørsmål som var knyttet opp mot temaet i oppgaven, og med utgangspunkt i at disse skulle gi meg svar på problemstillingen. Ved at jeg som forsker brukte intervju som en av datainnsamlingsmetodene, kunne jeg stille spørsmål som var utdypende, samt at jeg kunne stille flere oppfølgingsspørsmål for å unngå misforståelser. Ved at jeg på forhånd skrev ned indikatorer på hva en aktiv voksen er i forhold til hva jeg ønsket å observere, vil observasjonene mine ligge innenfor problemstillingens rekkevidde. Dette er faktorer som vil styrke validiteten.

3.8 Etiske retningslinjer

Det er viktig at jeg som forsker ivaretar anonymiteten slik at mine informanter opplever tillit til meg og mitt prosjektet. Bergsland & Jæger (2022, s. 47-49) skriver om tre hovedprinsipper som handler om forskerens etiske ansvar. Disse er informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser. Før jeg gjennomførte intervju og observasjoner, leverte jeg et informasjon- og samtykkeskjema til informantene (vedlegg 4). Dette innebærer informasjon om prosjektets tema og hva mitt forskningsprosjekt går ut på. Jeg formulerte også skriftlig at deltakelsen er frivillig og at de kan trekke seg når de vil uten å oppgi grunn, eller at dette skal få negative konsekvenser (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47-49). Samtykket fra informantene ble gitt ved avkryssning i en boks og dato for når samtykken ble gitt.

Konfidensialitet er også viktig ved arbeid med et prosjekt. Dette dreier seg om at personopplysninger ikke skal komme ut, slik at informanten ikke kan bli identifisert av noen andre. Ulempen med kvalitative forskningsmetoder kan være at det er mer utfordrende å ivareta anonymiteten. Dette kan være fordi informantene ofte kommer med egne erfaringer og opplevelser, noe som kan gjøre det mer gjenkjennbart for andre. Som jeg tidligere var inne på, vil jeg derfor gi informantene fiktive navn for å bevare anonymiteten (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47-49).

Det siste hovedprinsippet er konsekvenser, der jeg som forsker må vurdere hvilke konsekvenser prosjektet kan ha for informantene. Jeg kan for eksempel tolke funnene på en annen måte enn det informantene mente. Det vil derfor være viktig at jeg spør mine informanter om de vil lese tolkningen. På en annen side kan konsekvensene også være

positive, ved at informantene opplever at mitt prosjekt har bidratt til kunnskap, refleksjon og ettertanke hos de ansatte (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47-49).

4.0 Funn og drøfting

I dette kapittelet skal jeg presentere og drøfte mine funn fra intervjuene og observasjonene, for å besvare min problemstilling: *Hvordan kan barnehageansatte bidra til barns bevegelsesglede gjennom aktiv deltakelse i uteleken?* Gjennom drøftingen vil jeg benytte meg av relevant teori, som kom frem i teorikapittelet.

Oppgavens tre hovedtemaer, som kom frem av funnene i empirien er personalets betydning for barns bevegelsesglede, det fysiske miljøets betydning for bevegelsesglede og personalets betydning for barns mestringsopplevelser. I tillegg trekkes også personalets roller i uteleken og medvirkning inn som underkapitler.

4.1 Personalets betydning for barns bevegelsesglede

Voksenrollen og betydningen av tilstedeværende ansatte i uterommet var noe informantene ofte løftet fram som en avgjørende faktor for barns utvikling og bevegelsesglede. Dette var noe jeg observerte, og kan relatere til da en ansatt hoppet ned fra brøytekanten sammen med noen barn. Her opptrådte den voksne som veileder, motivator og inspirerende lekepartner (vedlegg 1, observasjon 1). Denne hendelsen viste hvilken betydning ansatte kan ha for enkelte barn, og hvordan ansattes tilstedeværelse kan bidra til opplevelsen av både bevegelsesglede og mestring. Situasjonen viste en ansatt som var tilstede med hele seg, viste engasjement og deltakelse i en aktivitet sammen med barna, der barna uttrykte stor glede. Slike ansatte blir sett på som begeistringssmittere, og har en viktig betydning for barnas opplevelse av bevegelsesglede (Arnesen et al., 2010, s. 19).

Kunnskapsdepartementet (2017, s. 32) trekker frem at «personalet skal være aktive og tilstedeværende, støttende og utfordre barna til variert kroppslig lek og anerkjenne barnets mestring». Mine funn viser at informantene har noe ulik forståelse for hva de legger i en aktiv voksen, og hvilken kultur som er etablert blant ansatte i denne barnehagen. Frida beskriver en aktiv voksen som en med evne til å se når det er behov for å legge til rette, og tilføre en rekvisitt for at leken kan gå videre. Hun legger til at man ikke nødvendigvis er en aktiv voksen om man tar over leken, men heller bør være en som er tilgjengelig i nærheten av der barna er, som kan gå inn før det eskalerer. Under samme spørsmål beskriver Martin at en aktiv voksen er en som er med barna, og som ikke står og prater med andre ansatte. Han legger også til at det er greit å observere og følge med, men han vil ikke beskrive dette som å være aktiv.

Informantenes utsagn kan ses i lys av Fasting (2017, s. 57) sine beskrivelser, som fremhever viktigheten med at leken ikke skal bli for voksenstyrt, noe den vil bli om den voksne tar over leken. På en annen side kan vi trekke frem viktigheten med at voksenpersonene ser verdien og skillet mellom å delta, og la barna leke alene. Kibsgaard (2018, s. 359) påpeker det dilemmaet man har som barnehageansatt der mange mener at de voksne skal delta i leken, slik som Martin etterlyser. Samtidig er det viktig å respektere barnas lek, og være bevisst på at barna også trenger å leke i fred uten å bli forstyrret. Her kan det se ut som refleksjon og begrepsavklaring kan være avgjørende i en personalgruppe. Dette synliggjøres som en utfordring i informantenes refleksjoner, om kulturen for aktiv deltakelse i barnehagen.

Frida fremhever:

«Det kommer an på hva man legger i å være aktiv. Det er store individuelle forskjeller blant de ansatte. Vi har ulik praksis, men mange er flinke til å være med».

Martin sier:

«Jeg synes det er litt mye stillestående, der de voksne blir stående å se på, og snakker med andre voksne. Vi er alle forskjellige som mennesker, men jeg mener det viktig å kunne være bevisst på sin egen rolle. Det er selvsagt noen som drar i gang småting, men jeg synes det er viktig å tenke på at man ikke trenger å gjøre så mye for at barna skal bli fornøyd».

Ut fra beskrivelsene informantene kommer med, vil jeg si at det handler om ansattes holdninger og instillinger til aktiv deltakelse. Dette vil være ulikt hos hver enkelt, og hva man legger i å være en aktiv voksen er individuelt. Likevel skal Kunnskapsdepartementet (2017) sine føringer alltid ligge til grunn for barnehagens arbeid, der det blant annet forventes at ansatte i barnehagen skal være bevisst over egen rolle i barnas lek. For noen er aktiv deltakelse å løpe rundt med barna etter seg, eller aktivt ha en rolle i barnas lek. Aktiv deltakelse for andre er oppmerksom tilstedeværelse ved siden av barnas lek, uten å faktisk tre inn. Om de ansatte bare står stille, vil de ikke opptre som gode rollemodeller i form av å bidra til bevegelsesglede og engasjere seg i barnas lek (Storli, 2018, s. 360). Dette viste seg ved en observasjon der Martin sine tanker om stillestående i utetiden synliggjøres. Her gikk kommunikasjon mellom to ansatte på bekostning av oppmerksomhet til et barn som iherdig prøvde å få oppmerksomheten fra den ansatte (vedlegg 1, observasjon 2). Ved at informantene

har noe ulikt synspunkt på hva de legger i å være aktiv, illustrerer dette at begge forståelsene kan være både positive og negative. Likevel er begge opptatt av at voksne skal være tilstedeværende i uterommet, for å kunne støtte, veilede og hjelpe barna. Dette belyser også Fasting (2017, s. 57), ved individuelle forskjeller på hvor mye veiledning barna trenger. Det er derfor like viktig med tilstedeværende voksne i uterommet, for å kunne regulere ut fra barnas behov.

4.1.1 Personalets roller i uteleken

Hvilke roller personalet tok i uteleken var noe som kom frem både under intervju og observasjon. Frida forteller at hun ofte kommer med ideer og innspill ut fra årstider når hun er ute sammen med barna. Martin poengterte at han liker å være fysisk der han ofte er deltakende i leken, og inspirerer til å føre leken videre. Dette kan knyttes til refleksjoner over egen rolle.

Frida kommenterte:

«Jeg går inn på barnas premisser, og setter i gang og utvikler lek. Det å være bevisst på egen rolle og vite hva som gir læring for barna er noe jeg vektlegger i uterommet».

Martin beskriver:

«Jeg vil si jeg har en aktiv rolle. Jeg liker å være med barna, både jeg og barna synes det er gøy. Jeg prøver å være med på å videreføre leken, men samtidig ser jeg viktigheten av at de får gjøre mye selv. Av og til kan det også være bra at man som voksen er med på leken, for det er mange som trenger at leken blir videreført, så det ikke oppstår uheldige situasjoner. Det er viktig å være i nærheten av der det skjer».

Når jeg observerte uteområdet til storbarnsavdelingene, så jeg disse rollebeskrivelsene som informantene reflekterer over. Med tanke på ulike roller som personalet tar i uteleken, observerte jeg gjentakende ganger det Thorbergson (2012) beskriver som inspirerende lekpartner, stimulerende medskaper, engasjert samtalepartner og oppmerksom observatør. Begge informantene fremhever viktigheten av å være i nærheten av der barna leker, og å se an hvilken rolle det er behov for. Ut fra informantenes svar ser det ut som de er bevisst på egen rolle i uterommet, der de kan veksle mellom å være en observatør, og en som deltar eller veileder for å føre leken videre. Likevel opplever jeg at de som observerer leken generelt blir litt for passive. Dette kan knyttes til flere teoretikere, blant annet Olaussen (2014, s. 217-218). Hun påpeker at man som barnehageansatt må ha evne til å kunne veksle mellom ulike roller,

noe som krever at man er bevisst over sine egne roller til ulike situasjoner. På en annen side har vi Thorbergesen (2012, s. 36) som utdyper hvorfor man bør være bevisst over egen rolle, der hun legger frem at de voksne i barnehagen må gå inn i ulike roller for at barna skal kunne oppfatte de som tydelige rollemodeller.

Informantene uttrykker at barnas aktivitetsnivå varierer når en voksen er med på leken og ikke. Frida forteller at enkelte barn opplever en trygghet ved at voksne deltar i leken, og at de fysiske lekene får en bedre flyt. Leken varer ofte lenger og utvikler seg mer om en voksen er i nærheten eller deltar i leken. Martin poengterer at det er lettere at alle barna får være med hvis en voksen er i nærheten, der alle får en rolle i leken. Ut fra det informantene forteller, vil dette kunne beskrives med at voksendeltakelse vil kunne påvirke barnas aktivitetsnivå. Dette ved at barna kan få inspirasjon fra de voksne til nye ideer som blir en bidragsyter for å videreføre leken (Klepsvik, 1995, sitert i Lundhaug, 2010, s. 141). Dette kan også støttes til Kippe (2021, s. 21) som beskriver at barnas aktivitetsnivå blir påvirket av de ansattes deltakelse i leken, og dermed er mer fysisk aktiv. Vi kan derfor si at tilstedeværende voksne som har en bevissthet over egne holdninger, vil kunne bidra til å fremme barns bevegelsesglede i uteleken.

4.1.2 Medvirkning

Begrepet medvirkning blir ikke nevnt av noen av informantene, men ut ifra deres svar viser de at de er opptatt av barnas interesser. Dette vil også gå inn under hvilken rolle de ansatte tar i uterommet, og om deres valg er bevisst. Informantene trekker frem barns medvirkning som en måte der de deltar ut fra barnas interesser, der barna vil få en opplevelse av å bli sett og hørt. Dette fremheves da informantene får spørsmål om hva de pleier å gjøre ute sammen med barna.

Frida poengterer:

«Jeg har fokus på å bli med da barna inviterer meg, der jeg deltar ut fra barnas behov. Det å ha evne til å se barnas interesser og hva de er opptatt av er viktig som voksenperson, der man også må ha et fokus på å være en tilgjengelig voksen i uterommet».

Martin beskriver

«Jeg deltar ofte i lek sammen med barna. Det spiller ikke så stor rolle hva det er, så lenge man er med på det barna gjør, og det de interesserer seg for».

Informantenes refleksjoner om å delta ut fra barnas interesser kan støttes til Öhman (2012, s. 242), som påpeker viktigheten av å ta tak i det barna interesserer seg for, og videreføre dette. Dette kan også knyttes til observasjoner som viste at de ansatte deltok ut fra barnas interesser, med å tiltre roller som engasjert samtalepartner og inspirerende lekepartner. Et eksempel er ved lek i klatrestativet der en ansatt deltar fra bakkenivå. Den voksne bidrar til å føre leken videre ved å være behjelpelig med å dele ut roller. Like etterpå går leken over til lavalek. Den voksne tviholder ikke på å fortsette leken de begynte med, men blir med ut fra barnas spontane interesser (vedlegg 1, observasjon 3). Disse eksemplene viser viktigheten av medvirkning i uterommet, der barna skal få gjøre det de opplever som morsomt. Likevel skal de ansatte i barnehagen kunne legge til rette for blant annet fysisk aktivitet som kan bidra til bevegelsesglede. Det vil være en forutsetning at det blir tilrettelagt ut fra barnas interesser, slik at barna opplever å være en del av det. Ut fra det informantene forteller, tolker jeg det som at de er bevisst på sin deltakelse der barna skal få medvirke. Dette beskriver også Drugli & Lekhal (2018, s. 131) ved å fremheve at medvirkning ikke betyr at de voksne skal unngå å delta, men at de skal følge barnas initiativ der de kan komme med inspirasjon for å føre leken videre. På denne måten vil leken ha mindre mulighet for å bli for voksenstyrt, slik som Frida nevnte tidligere.

4.2 Det fysiske miljøets betydning for bevegelsesglede

Begge informantene påpeker at uteområdet i barnehagen er nokså fattig, med lite variert terreng. De etterlyser et uteområde som byr på mer utfordringer for barna, noe Bjørgen (2019) fremhever som viktig for å stimulere barns bevegelsesglede. Dette kan støttes til Thorbergesen (2012, s. 30) som viser til at det materielle har en stor betydning for barnas lek i uterommet. Informantene forteller at ved et lite varriert terreng på uteområdet, kreves tilstedeværende voksne som kan tilrettelegge og se muligheter ut fra årstider, der man ser hva som er attraktivt for barna. Frida legger til at de ser mulighetene i nærmiljøet, der skogen er et område som gir en annen lek uten konflikter. De er opptatt av å bruke naturen som den lekearenaen den er i utgangspunktet, der de legger merke til at naturmaterialene tiltrekker barna på en annen måte fordi det er spennende. Dette merkes godt ved gapahukområdet i barnehagen på våren, sommeren og høsten.

Informantenes utsagn kan støttes til Lehn & Sivertsen (2022), som beskriver at det naturlig blir mindre konflikter ute i naturen. Dette kan ha noe med at det er nok naturmaterialer til alle. Ut fra min empiri, kan dette tyde på at de voksne, i lek med barna, støtter seg mye på ressursene rundt barnehagen. Siden gapahuken er eneste området innenfor barnehagens

område som byr på andre materialer vil dette være en fin variasjon for barna. Det kan tenkes at området rundt gapahuken er mer spennende på våren, fordi det kommer nye elementer som barna kan bruke i leken. Siden dette området kun er utstyrt med en gapahuk, er det opp til barna å være kreative i form av hva området kan brukes til. Dette kan dermed kobles opp mot Gibsons (1979) teori om affordances som omhandler samspillet mellom det fysiske miljøet og barnas lek, og hvilke muligheter miljøet kan gi til barna (Storli, 2018, s. 350). Her kan området rundt gapahuken gi barna muligheter ved bruk av kreativitet og fantasi.

Løsmaterialer gir barna mulighet til å skape noe, og dette frembringer ofte et engasjement for flere barn. På denne måten blir slike naturmaterialer en fin måte til å fremme fellesskap og mestring (Lehn & Sivertsen, 2022, s. 35). Sett fra en annen side, vil dette lille området kunne vekke større engasjement blant barna når det er tilgjengelig i kortere perioder, enn hvis det hadde vært tilgjengelig året rundt. I Rammeplanen (2017) vektlegges det at barnahagen skal gi barna mulighet til å oppleve og utforske naturen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33). Ved å bruke naturen til pedagogiske aktiviteter der de voksne kan undre seg sammen med barna, vil dette kunne være med på bidra til en opplevelse av å høre til i fellesskapet. Med andre ord er de ansatts rolle viktig for å bidra til at barn opplever denne fellesskapsfølelsen.

Som tidligere nevnt har Lillemyr (2020) belyst Vygotskij sine syn på lek. Han beskriver at leken ofte er «på liksom» og styres av barna, der dette kan anses som frilek. Likevel er leken grunnleggende for barns utvikling, og bør kobneres med pedagogisk tilrettelegging.

Frida svarte:

«Vi bruker utetiden som en lærende arena. Noen voksne har baktanker med å bruke tid med enkeltbarn, der man fokuserer på ulike fagområder i Rammeplanen. Det at de voksne ikke skal slappe av ute er en del av den pedagogiske virksomheten. Det handler om å være bevisst på hvorfor vi gjør ting, der de som har barnehagefaglig kompetanse er mer bevisst på å ta med ting fra Rammeplanen ut».

Martin er også opptatt av naturmaterialene, og sier:

«Sosial kompetanse er i bakgrunnen hele tiden, og det å kunne leke godt sammen. Det er bra å kunne bruke fagområdene i Rammeplanen på ulike måter, også i utetiden. Jeg mener at hvis vi hadde hatt mer naturmaterialer og skog tilgjengelig innenfor barnehagens gjerde, kunne man undersøkt mer og undret seg mer sammen med barna».

Selv om utetiden ofte kan oppleves som frilek, skal også denne være en pedagogisk arena. Ut fra mine observasjoner var utetiden lite pedagogisk planlagt. Ifølge Storli (2018) bør det ikke gjøres forskjell på den pedagogiske arenaen ute og inne, selv om det er ulike miljøer. Mange opplever at rollen man har i uterommet kan virke uavklart, noe som kan skyldes at rolle- og ansvarsfordelingen ikke er nedskrevet i planene. Videre fremstiller han viktigheten av å se mulighetene som finnes i uterommet til enhver årstid, selv om alle årstider naturligvis har sine begrensninger. Likevel opplever han at mange er flinke til å planlegge ut fra det årstiden byr på. Samtidig vil frilek og pedagogisk planlegging kunne kombineres, der det handler om å planlegge for barnas utvikling, læring og trivsel.

4.3 Personalets betydning for barns mestringsopplevelser

«Det er viktig med mestring og glede. Hvis barna synes det er gøy, og opplever mestring, er det alltid en god følelse. Likevel synes jeg vi skulle hatt et mer variert uteområde i barnehagen for å bidra enda mer til bevegelsesglede, for eksempel balansering- og klatremuligheter».

Dette fremhever Martin på spørsmålet om hvordan de bruker utetiden for å tilrettelegge for en pedagogisk arena for bevegelsesglede. Frida vektlegger at man som voksen må finne gleden i fysisk aktivitet sammen med barna, der man må ha evne til å se mulighetene som finnes, ikke bare begrensninger. Ut fra informantenes refleksjoner kan det tolkes som at de har ulike synspunkter for hvordan man kan tilrettelegge. Martin legger frem de fysiske apparatene som viktige elementer, mens Frida er mer på hvordan de som ansatte kan bidra. På en side vil de fysiske apparatene være til god hjelp ved at de er tilgjengelig hele tiden. På en annen side vil personalet ha en viktig betydning for å tilrettelegge for pedagogiske arenaer som både kan fremme barns bevegelsesglede og mestringsopplevelser.

Begge informantene løftet fram barnas opplevelse av mestring og glede i utetiden, og at det er avgjørende at barn får muligheten til å prøve og feile gjennom hverdagen. Dette kan støttes gjennom Arnesen et al. (2010, s. 147) som belyser viktigheten med å tilrettelegge for motoriske utfordringer gjennom varierte aktiviteter, der barnas individuelle forutsetninger blir tatt til betraktning. På denne måten blir barna utfordret ut fra egne forutsetninger, som er en viktig del av å kunne strekke seg mot nye mål og oppleve mestring, som igjen vil kunne gi en opplevelse av bevegelsesglede. Dette vil også kunne støttes til Lehn & Sivertsen (2022, s. 44) som fremhever at mestring av ulike ferdigheter er en komponent for å fremme bevegelsesglede. Dette kommer også frem under informantenes refleksjoner over hvordan

man som barnehageansatt kan fremme barns bevegelsesglede. De fremhever viktigheten av å være delaktig, og inspirere barna for å gi de gode opplevelser som gjør at de trives. Det at barna får mulighet til å oppleve mestring der de har det gøy i det de gjør, er en viktig forutsetning for å oppleve bevegelsesglede. Formålet for de ansatte vil dermed være å opptre som gode rollemodeller for barna, slik at de opplever glede gjennom mestring og inkludering i fellesskapet. Dette vil være viktig fordi ansattes holdninger vil kunne påvirke barna i positiv eller negativ retning (Lundhaug, 2010, s. 141).

For at barna skal kunne oppleve mestringsfølelse, vil også personalet ha en viktig betydning. Det å ha et støttende stilas rundt seg, som kan oppmuntre, verdsette og rose barnet for deres innsats vil ha en stor betydning for barnets tro på at det kan mestre. Som voksenperson er det dermed viktig at man legger fokuset på hva barnet får til, og ikke selve resultatet, noe som fremstilles som et lærende tankesett. Hvis man ikke er en tilstedeværende voksen i utetiden, vil man på andre siden kunne oppleve et låst tankesett der de ikke har tro på at de kan få til noe (Dweck, 2007, i Størksen et al., 2018, s. 196-197). Som Martin sier så er det greit at barna ikke får til, men det er viktig at de prøver. Ut ifra dette vil det være en forutsetning at de voksne interesserer seg for det barna gjør, slik at de kan være en motivasjonskilde for barna. På den andre siden er det viktig at de voksne ser forskjellen på å motivere, og gjøre ting for barna. Dette kan støttes til Drugli & Lekhal (2018, s. 132), som beskriver at dette også handler om medvirkning. Bli barna vant til at det kommer en voksen som gjør det for dem, blir det også utfordrende for barnet å oppleve mestring.

5.0 Oppsummering og avslutning

I denne oppgava har jeg forsket på personalets betydning i barns utelek. Studiens problemstilling har vært: «*Hvordan kan barnehageansatte bidra til barns bevegelsesglede gjennom aktiv deltakelse i uteleken?*».

Som nevnt innledningsvis har jeg lenge interessert meg for voksenrollen og dens betydning. Uterommet og uteleken er en viktig del av barnehagehverdagen. Likevel har jeg opplevd at mange voksne benytter uteleken til å ta seg en pause så barna får leke i fred. Dette dannet grunnlaget for min interesse i tematikken oppgaven har basert seg på.

Jeg har gjennomført intervju med to barnehageansatte, samt observert personalet i utetiden. Studien fører ikke til et fasitsvar, da det vil være utfordrende med tanke på at datamaterialet kun ble samlet inn i en barnehage. Det er dermed ikke fastsatt at dette vil være gjeldende i alle barnehager. Likevel har informantenes erfaringer og holdninger til temaet bidratt til å belyse problemstillingen min.

Gjennom både intervju og observasjon, viser det seg at informantene er bevisst på sine roller i uterommet. De har noe ulik forståelse for hva de legger i å være en aktiv voksen, og hvordan kulturen for dette er i barnehagen. Selv om det alltid vil være individuelle forskjeller over hva man legger i slike begreper, vises det ut fra empirien at det kan være lurt med en felles forståelse i personalgruppa. Likevel legger de stor vekt på å være en tilstedeværende voksen som oppholder seg i nærheten av der barna er. Her har inspirasjon, motivasjon og tilrettelegging vist seg å være begreper som er sentrale for å kunne bidra til barns bevegelsesglede. Ut fra empirien kan man si at det handler mye om ansattes evne til å vise interesse for det barna interesserer seg for, og bygge videre på dette, slik som Öhman (2012) fremhever. Drøftingen kan tolkes som at barnas opplevelse av bevegelsesglede i hverdagen vil kunne bidra til at barna blir mer glad i å være i fysisk aktivitet, noe som vil være positivt for den psykiske og fysiske helsa.

Empirien viser at barnehagens fysiske miljø, og hvordan uterommet er utformet har en viktig betydning for barnas bevegelsesglede. Informantene beskriver at barnehagens uteområde består av et lite variert terreng, der jeg opplever at deres rolle som voksenpersonaer blir desto viktigere for å inspirere og tilrettelegge for lek. Det ble beskrevet at barnas aktivitetsnivå varierte om en voksen var deltakende eller ikke. Likevel opplevde jeg ut fra mine observasjoner at barna viste mer engasjement og glede da de voksne var aktive sammen med dem. Informantene er opptatt av å tilrettelegge ut fra mulighetene som finnes, for at barna skal

oppleve mestring og bevegelsesglede i uterommet. Dette har vist seg å ha en viktig betydning for barnas trivsel.

Det er viktig å påpeke at personalets betydning i barns utelek bare er en liten del av et stort forskningsområde, og det er tydelig at det trengs mer forskning. Om oppgavens omfang hadde vært større, og jeg skulle forsket videre på temaet, ville jeg gjennomført barnesamtaler for å høre deres synspunkt om hvordan de ansatte opptrer i uteleken. Jeg ville også hatt et større omfang av observasjoner over en lengre periode, for å lettere kunne se eventuelle forskjeller. For å styrke min oppgave kunne jeg med fordel intervjuet ansatte i flere barnehager, gjerne en friluftsbarnehage, som sannsynligvis bruker enda mer tid utendørs. På denne måten ville det vært lettere å sammenligne om dette utgjør en forskjell, og om temaet generelt bør reflekteres over oftere i alle barnehager. Etter å ha forsket på dette temaet ser jeg hvor viktig det er med bevisstheten over egen rolle, og at det er like viktig å være den tilstedeværende voksne ute som inne. Jeg vil nok også være mer bevisst over hvordan jeg opptrer i barns utelek, og ta med meg det jeg har lært gjennom prosessen med bacheloroppgaven videre i arbeidslivet.

6.0 Litteraturliste

- Arnesen, E. S., Gulbrandsen, K., Gundersen, A. H. & Hovden, L. (2010). *Bevegelsesglede i barnehagen: Begeistringssmitte og tilrettelegging*. Kommuneforlaget.
- Bae, B. (2006). Perspektiver på barns medvirkning i barnehage. I B. Bae, B. J. Eide, N. Winger & A. E. Kristoffersen (Red.), *Temahefte om barns medvirkning* (s. 6-27). Kunnskapsdepartementet.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/300463-temahefte_om_barns_medvirkning.pdf
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2022). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (2. utg., s. 15-51). Cappelen Damm Akademisk.
- Bjørgen, K. (2017). *Bevegelsesglede i barnehagen: En kvalitativ studie av 3-5 årringers trivsel, involvering, og fysiske aktivitet i barnehagens utemiljø* [Doktorgradsavhandling, Norges teknisk-naaturvitenskapelige universitet]. NTNU Open. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmli/bitstream/handle/11250/2431153/Kathrine%20Bjorgen.pdf?sequence=5>
- Bjørgen, K. (2019). Bevegelsesglede i barnehagen. I M. H. Frønes & V. Glaser (Red.), *Praksisbok for barnehagelærerstudenten* (s. 163-175). Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2021). *Metode og oppgaveskriving* (7.utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Drugli, M. B. & Lekhal, R. (2018). *Livsmestring og psykisk helse*. Cappelen Damm Akademisk.
- Fasting, M. L. (2017). *Barns utelek*. Universitetsforlaget.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6.utg.). Abstrakt forlag.
- Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W. & Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforlaget.

- Kibsgaard, S. (2018). Den livsviktige leken. I V. Glaser, I. Størksen & M. B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis*. (2. utg., s. 353-367). Fagbokforlaget.
- Kippe, K. (2021). *Barnehagen som arena for barns fysiske aktivitet: En mixed methodes studie av 4-6 åringers og ansattes fysiske aktivitetsgrad i barnehagen, ansattes syn på fysisk aktivitet, og det pedagogiske miljøets kollektive bevissthet og praksis for å fremme aktivitet blant barna* [Doktorgradsavhandling, Nord universitet]. Nord Open. <https://nordopen.nord.no/nord-xmlui/bitstream/handle/11250/3008540/Kippe.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*. Pedlex.
- Lehn, E. W. & Sivertsen, A. H. (2022). *Barnehagens betydning for livsmestring*. Fagbokforlaget.
- Lillemyr, O. F. (2020). *Lek på alvor* (4. utg.). Universitetsforlaget.
- Lundhaug, T. (2010). Inkludering i fysisk aktivitet. I B. U. Wilhelmsen & A. Holthe (Red.), *Måltider og fysisk aktivitet i barnehagen: Barnehagen som arena for folkehelsearbeid* (s. 138-147). Universitetsforlaget.
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4. utg.). Universitetsforlaget.
- Olaussen, I. O. (2014). Den kreative barnehagelæreren i uterommet. I M. Sæther & T. L. Hagen (Red.), *Kreativ ute: Barnehagepedagogikk med uterommet som læringsarena* (s. 210-222). Fagbokforlaget.
- Storli, R. (2018). Bevegelseslek i barnehagens uteområde. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen & T. Moser (Red.), *Kroppslighet i barnehagen: Pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse*. (3. utg., s.345-362). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Størksen, I., Braak, D. T. & Lenes, R. (2018). Mestring, lek og læring. I I. Størksen (Red.), *Livsmestring og livsglede i barnehagen* (s. 192-212). Cappelen Damm AS.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforlaget.

Thorbergsen, E. (2012). *Barnehagens uterom*. Pedagogisk Forum.

Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (4. utg.). Gyldendal Norsk forlag AS.

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk forum.

Öhman, M. (2020). *Vern om barns lekestyrke*. Pedagogisk forum.

7.0 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1: Observasjoner

Observasjon 1:

Antall barn ute: 28

Antall voksne ute: 6

Det er to voksne i akebakken. En voksen sitter på toppen av akebakken, og snakker med barna som er på der. Hun veileder barna i uenigheter og praktiske valg for aking i akebakken. Etter hvert deltar hun også selv, ved å ake sammen med barna. Voksen nummer to deltar aktivt i aking sammen med barna, og blir med på barnas premisser. Hun stiller spørsmål til barna om hvordan de skal organisere hvem som skal sitte hvor, og lar barna medvirke i avgjørelsene.

Jeg observerer to barn i klatrestativet, og ingen voksne. En voksen står et lite stykke unna, og observerer det som foregår i nærheten. Vedkommende ser ut til å ha et overblikk over klatrestativet.

Fem barn og en voksen står ved brøytekanten ved lekeskuret, og hopper fra kanten og ned. Den voksne deltar aktivt, og hopper også selv. Etter hvert blir barna uenig om køsystemet, og den voksne veileder barna i å vente på tur, og forteller barna hvem sin tur det er. Noen barn synes det kan være litt skummelt å hoppe på egenhånd, uten å holde i den voksnes hånd. Den voksne opptre som en motivator for barna, slik at de får utfordret seg selv. Etter en liten stund er det flere barn som oppsøker denne aktiviteten. Den voksne fortsetter å delta, og virker som en inspirerende lekepartner.

Jeg observerer fire barn i gapahuken og fire barn på snøhaugen. Ingen voksne er i nærheten. Fire voksne er på samme sted ved aktiviteten som foregår ved brøytekanten, engasjementet til de voksne er på det barna gjør. Jeg observerer to ansatte som står og prater på toppen av akebakken, men de viser fortsatt engasjement for barna. De avbryter praten de har mellom seg da barna vil ha de med for å ake eller trenger hjelp.

Observasjon 2:

Antall barn ute: 22

Antall voksne ute: 6

Huskestativet er fullt av barn, en voksen går bort og hjelper til med å dytte. Den voksne snakker med barna mens det dyttes.

En ansatt blir med to barn bort til snøhaugen, der de begynner å grave. Den voksne setter seg ned og snakker med barna, og er engasjert i å høre hva de driver med. Etter den ansatte har vært her en stund, går vedkommende for å se hva andre barn gjør. Den voksne tar med seg tre barn bort til snøhaugen der den voksne engasjerer seg i det barna gjør, snakker aktivt med barna og lever seg inn i leken.

Jeg observerer tre barn i akebakken, som er der alene. Etter en liten stund går en ansatt dit og blir aktivt med i akingen. Dette gjør at alle tre barna blir mer engasjert i å ake. Senere går en annen ansatt også til akebakken, og deltar aktivt med å ake sammen med barna.

Flere barn roper på en ansatt. Den voksne svarer ikke fordi vedkommende prater med noen andre. Da den voksne gir oppmerksomhet til barna som ropte, var de ute etter å få fart på huska. Da svarer den voksne at det er for kaldt til å huske, og går unna. På et senere tidspunkt sitter et barn og leker ved lekeskuret, og roper på en ansatt som står ved siden av. Den ansatte står og prater med en annen ansatt, og svarer dermed ikke barnet før en stund etterpå.

Observasjon 3:

Antall barn ute: 24

Antall voksne ute: 6

Tre voksne og seks barn i akebakken, der en av de ansatte er med og aker. Etter hvert kommer en annen ansatt som drar i gang og inspirerer til butikklek. Den voksne kommer med forslag og spør barna hva de ville hatt i butikken.

En voksen og to barn husker i huskestativet. Den voksne viser engasjement i samtale med barna, og viderefører praten i det barna interesserer seg for. Etter en liten stund kommer det flere barn og en ansatt til. Den siste ansatte veileder de barna som kom sist, med å løse små konflikter om deling av husker. Ansatt nummer to observerer at flere av de minste barna som går på storbarnsavdelingene, går i klatrestativet. Vedkommende går dit for å passe på. Samme ansatt går etter en liten stund til snøhaugen der den voksne drar i gang en lek. Videre går ansatt nummer to tilbake til klatrestativet igjen, der den voksne inspirerer og bidrar ved å dele ut roller til barna fra dyrene i Hakkebakkeskogen. Dette går fort over til en lavalek, som er på barnas initiativ. Den ansatte viser fremdeles engasjement i leken barna gjør, og deltar fra bakkenivå ved å late som at det er lava på bakken.

7.2 Vedlegg 2: Intervjuguide

Problemstilling: *Hvordan kan barnehageansatte bidra til barns bevegelsesglede gjennom aktiv deltakelse i uteleken?*

Bakgrunnsspørsmål:

Kjønn:

Alder:

Utdanning:

Stilling:

Arbeidserfaring fra barnehage:

1. Hva bruker dere å gjøre i utetiden?
 - Hva bruker du å gjøre ute sammen med barna?
 - Er det noe du ikke deltar i så ofte? Hvorfor?
 - Er det spesielle plasser i uterommet du liker bedre å være enn andre? hvor? Hvorfor?
2. Hvordan vil du beskrive en aktiv voksen ute?
 - Hvordan opplever du at kulturen i din barnehage er for å være en aktiv voksen i utetiden?
 - På hvilken måte vil du si at de voksne involverer seg i leken?
3. Hvilken rolle har du i uteleken?
 - Er det noe du er spesielt bevisst på/har fokus på?
4. Opplever du at det er en forskjell på barnas aktivitetsnivå når en voksen er med på leken, og ikke? Hvordan? Hvorfor?
5. Vil du si at utetiden er tilrettelagt pedagogisk, og eventuelt hvordan?
6. Hvordan bruker dere utetiden for å tilrettelegge for en pedagogisk arena for bevegelsesglede?
 - Hvordan kan dere som ansatte i barnehagen fremme barns bevegelsesglede i uteleken?
 - Har årstidene noe å si for barns bevegelsesglede? Hvordan?
7. Hvordan tenker du at aktive voksne fremmer barns fysiske og psykiske helse i uterommet?
 - Hvordan vil dette påvirke barnas bevegelsesglede?

7.3 Vedlegg 3: Observasjonsskjema

Dato:

Klokkeslett:

Antall ansatte ute:

Antall barn ute:

Indikatorer på aktive voksne: engasjement i uteleken – aktiv deltakelse i lek, oppmerksomt tilstede for å observere, veilede og inspirere barna i lek, fordeling av ansatte i uterommet, ansatte som motiverer barna

Observasjon	Kommentar til hendelsen

7.4 Vedlegg 4: Informasjon- og samtykkeskjema

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet «Barnehagepersonalets betydning i barns utelek»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å studere personalets rolle i uteleken. Problemstillingen er: *Hvordan kan barnehageansatte bidra til barns bevegelsesglede gjennom aktiv deltakelse i uteleken?* I dette skrevet finner du mer informasjon om målet med prosjektet og hva din deltakelse vil innebære.

Formål

I min bacheloroppgave vil jeg intervju og observere personalet på storbarnsavdelinger. Observasjonene vil foregå i utetiden, der hver observasjon vil vare i ca. 30 minutter. Observasjonene vil ha fokus på ansattes engasjement i uteleken, både som aktiv deltaker i leken, men også som tilstedeværende observatør. Jeg ønsker å undersøke personalets opplevelser og erfaringer knyttet til voksenrollen i barns utelek. Intervjuet vil derfor handle om personalets deltakelse, og hvilken betydning dette har for barns fysiske og psykiske helse.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du ønsker å delta i mitt forskningsprosjekt, vil det innebære deltagelse i intervju og i observasjon i utetiden. Intervjuet varer i ca. 30-40 minutter. Hvis du ønsker mer informasjon om prosjektet er det bare å ta kontakt. Ingen personopplysninger vil komme ut og data vil holdes anonymt. Intervjuguiden kan du få på forhånd hvis du ønsker det. I løpet av intervjuet vil jeg notere og skrive ned stikkord og sitater.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn. For deg vil det ikke ha noen negative konsekvenser om du ikke vil delta, eller ønsker å trekke deg senere.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet avsluttes 28. april 2023.

Med vennlig hilsen Mari Aasheim Eggen

Veiledere:

Anne Holla Sivertsen og Elisabeth Walsøe Lehn

Student:

Mari Aasheim Eggen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Barnehagepersonalets betydning i barns utelek».

Jeg samtykker til:

- å delta i intervju og observasjon

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.